

BATI AKDENİZ BÖLGESİ'NİN YEŞİL YÖNETİM PERSPEKTİFİNDE SWOT ANALİZİ

Pınar GÖKTAŞ¹

Sultan Nilay ŞENGÖL²

Öz

Günümüz dünyasında çevre, yeşil ve sürdürülebilir gelişme, iklim değişikliğinden kaynaklanan zorluklar ve kötüleşen çevre koşulları nedeniyle son yıllarda artan bir ilgi görmesiyle “yönetim” teriminin önüne “yeşil” sıfatının konmasına neden olmuştur. Çevreye duyarlı yönetim ve çevre dostu yönetim olarak da adlandırılan yeşil yönetim basitçe örgütlerin faaliyetlerinde çevre odaklı hareket etmesidir. Yeşil yönetim, çevre bilincinin geliştirilmesi, enerji kaynaklarının ve çevre dostu teknolojilerin kullanılması, atıkların yeniden kullanılması gibi faaliyetlerinden oluşan bir paradigmadır. Yeşil yönetim, yeşil ekonomiye yol açan yeni, daha sürdürülebilir ve dayanıklı ekonomi modellerini benimsemek için gerekli eylemlerin birçok önermesinden biridir. Yeşil yönetimin amacı, örgütlerin faaliyetlerinin çevre ile uyumlu olarak yürütülmesini sağlamak, işletme amaç, vizyon ve hedefleri ile işletme fonksiyonlarında çevreyi korumak, sürekli gelişmeyi sağlamak ve sürdürülebilirlik ilkesine uygun teknolojileri seçmektir. Bu tür bir yönetim, küresel, ulusal ve bölgesel olmak üzere farklı ekonomi seviyelerinde gözlemlenebilir. Çalışmada Batı Akdeniz Bölgesi kamu ve özel işletmelere ait araştırmalar yeşil yönetim perspektifinden incelenmiş bu inceleme sonucunda SWOT analizi kullanılarak bölgenin bu anlamda güçlü, zayıf yönleri ve fırsat, tehditleri ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yeşil yönetim, Swot analizi, Batı Akdeniz Bölgesi.

Araştırma Makalesi | Geliş Tarihi: 30.09.2022- Kabul Tarihi: 31.12.2022

Göktaş, P. & Şengöl, S. N. (2022). “Batı Akdeniz Bölgesi'nin Yeşil Yönetim Perspektifinde Swot Analizi”. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), Sayı 12, s. 123-140

1 Doç. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, E- Posta: pinargoktas@sdu.edu.tr Orcid: 0000-0002-9825-7933.

2 Öğr. Gör. Süleyman Demirel Üniversitesi, Rektörlük, E- Posta: sultansengol@sdu.edu.t Orcid: 0000-0001-7589-3198.

A SWOT ANALYSIS OF THE WEST MEDITERRANEAN REGION FROM A GREEN MANAGEMENT PERSPECTIVE

Abstract

Today, the environment, green and sustainable development, the challenges arising from climate change and deteriorating environmental conditions have attracted increasing attention in recent years, causing the adjective “green” to be put in front of the term “management”. Green management, also called environmentally friendly management and environmentally friendly management, is simply an environment-oriented act of organizations in their activities. Green management is a paradigm that consists of activities such as the development of environmental awareness, the use of energy resources and environmentally friendly technologies, and the reuse of waste. Green management leads to a green economy and is also one of the many propositions for action to adopt new, more sustainable, and resilient economic models. The aim of green management is to ensure that the activities of organizations are carried out in harmony with the environment, to protect the environment in business purposes, vision, objectives, business functions, to ensure continuous development and to choose technologies that are compatible with the principle of sustainability. This type of management can be observed at different levels of the economy, including global, national, and regional. In this study, the studies of public and private enterprises in the Western Mediterranean Region were examined from the perspective of green management, as a result of this study, the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the region were revealed by using SWOT analysis.

Keywords: Green management, SWOT analysis, western mediterranean region

GİRİŞ

Uzun yıllardır örgütler çevresel zararları dikkate almadan genel yönetim yaklaşımlarını benimseyerek işlevlerini yerine getirmektedirler. Yayılan gazlar, kimyasal maddelerden kaynaklanan doğal zararlar, katı atıkların yol açtığı çevresel zararlar ve çevre kirliliğine dikkat edilmemiştir. Bunların sebep olduğu çevresel bozulmanın uzun vadeli ekolojik etkisi, dünyadaki en büyük tehditlerden biridir. Bu etki, politika yapıcılarını bu çevresel endişeleri azaltmak için çalışmaya yönlendirmiştir. Ayrıca kuruluşlar arasında da yeşil farkındalık yaratmak için alınan aksiyonlar gün geçtikçe artış göstermekle birlikte, sürdürülebilirlik, doğal kaynakların tükenmesi, servet eşitsizliği ve sosyal sorumluluk konusundaki endişeler işletmelerde önemli bir konu haline gelmiştir (Sezen ve Çankaya, 2013). Bu endişelerle 21. yüzyılda işletmeler varlıklarını sürdürebilmek için çevreye duyarlı üretimler yapmakta, çevre ile etkileşim içinde oldukları için karlılıklarını ve verimliliklerini artırmaktadır.

Bu gelişmeler ışığında yeşil yönetim olarak adlandırılan yeni bir stratejik kavram ortaya çıkmıştır. Çevre dostu yönetim veya çevreye duyarlı yönetim olarak da adlandırılabilir. Yeşil yönetim yaklaşımı kamu ve özel işletmelerin faaliyetlerinde çevre odaklı bir harekettir. Çevre odaklı, işletmelerin gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerde çevresel etkileri dikkate alması, çalışanlarını çevre bilinci konusunda eğitmesi, çevreye zarar vermeyen veya çevreye mümkün olduğunca az zarar veren teknolojileri kullanması ve çevresel

etkileri en aza indirmeye çalışmasını içeren bir anlayıştır. Diğer bir ifadeyle yeşil yönetim, sürdürülebilirlik, atık azaltma, sosyal sorumluluk ve sürekli öğrenme ve geliştirme yoluyla ve kuruluşun hedef ve stratejileriyle tamamen entegre olan çevresel hedef ve stratejileri benimseyerek rekabet avantajı elde etmek için kuruluş çapında yenilik uygulama sürecidir (Pane vd.,2009; Loknath ve Azeem, 2017). Yeşil yönetimin amacı, işletme faaliyetlerinin çevre ile uyumlu olarak yürütülmesini sağlamak, işletme amaç, vizyon ve hedefleri ile işletme fonksiyonlarında çevreyi korumak, sürekli gelişmeyi sağlamak ve sürdürülebilirlik ilkesine uygun teknolojileri seçmektir.

Yeşil yönetim çok heterojen bir olgudur. Dolayısıyla kamu ve özel işletmeleri birlikte kapsamaktadır. Toplumsal bağlamlar, sektörler ve bölgeler arasında belirgin farklılıklar gösterir. Çevre sorunları küresel nitelikte sorunlar olmasına rağmen, eylemlerin genellikle daha düşük mekânsal ölçeklerde, yani yerel, bölgesel veya ulusal ölçekte gerçekleştirilmesi gereği Wanzenböck ve Frenken (2020) tarafından belirtilmiştir. Bu makalede de Batı Akdeniz Bölgesinin yeşil yönetim perspektifinden analizinin yapılması amaçlanmıştır. Öncelikle yeşil yönetim kavramı ele alınmış, sonrasında Batı Akdeniz bölgesine yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Bunlar ışığında ise SWOT analizi yapılarak bölgenin yeşil yönetim çerçevesinde fırsatları, tehditleri, güçlü ve zayıf yönleri ortaya konmuştur. Kamu ve özel sektör açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın bölge yeşil uygulamalarına katkı sağlaması beklenmektedir. Böylelikle bölgedeki işletmelerin yeşil yönetim faaliyetleri ile işletme fonksiyonlarına nasıl entegre edilebileceği, işletme stratejisi ve politikalarının yeşil yönetim faaliyetleri ile nasıl bütünleştirilebileceği, yeşil yönetim faaliyetlerinin işletmelere ve işletme yöneticilerine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

YEŞİL YÖNETİM

Alanyazın incelendiğinde “yeşil yönetim” terimini ele alan nispeten az sayıda çalışma olduğu söylenebilir ve bu tür çalışmaların çoğu, çevresel ve iş performansını iyileştirmenin yolları olarak çevre yönetimi ve çevre yönetim sistemlerine odaklanmıştır (Loknath ve Azeem, 2017). Yeşil yönetim “çevre dostu ürünler üreten ve yeşil üretim, yeşil araştırma ve geliştirme ve yeşil pazarlama yoluyla çevre üzerindeki etkiyi en aza indiren uygulamalar” olarak açıklanmıştır (Peng ve Lin, 2008). Mohiuddin ve Al-amin (2022)’ ne göre yeşil yönetim, endüstriyel atıkların azaltılmasını, kirliliğin en aza indirilmesini, atıkların geri dönüştürülmesini, kağıtsız işlemler yapılmasını, çevre dostu ürün ve hizmetlerin üretilmesini amaçlayan bu tür stratejiler, teknolojiler ve işyeri uygulamaları kullanılarak mal veya hizmet üretilmesini ifade eder. Tanımlardan anlaşıldığı gibi ‘yeşil’ kavramının anlamının kapsamı oldukça geniş ve karmaşıktır. Ekolojik kaygılar, koruma (gezegen ve hayvan), kurumsal sosyal sorumluluk, insani kaygılar, adil ticaret, temiz su, hayvan refahı, eşitlik ve sürdürülebilirlik gibi konularla ilgili olabilir (Loknath veAzeem,2017). Su, hava, toprak kirliliğinin sebep olduğu tehlikeler, sera gazı etkisi ve küresel ısınmayla ilgili evrensel bir kavramdır (Hancıoğlu, vd., 2018). Yeşil yönetim nispeten yeni bir terim olduğu için araştırmacılar ve uygulayıcılar yeşil yönetimi çeşitli şekillerde yorumlamaktadır.

Yeşil yönetim 1990’larda ortaya çıkmış ve 2000’lerde uluslararası alanda popüler olmuştur (Lee, 2009:1102). İşletme ve çevre literatürü alanında ise yeşil yönetim, çevre

ile kurumsal etkileşimin ve çevre üzerindeki etkinin yönetimini ifade etmektedir (Lee ve Ball, 2003). Yeşil yönetim iki ana uygulama türünü içerir:

Bunlar;

- (1) Doğal çevreyi ve kaynakları korumak için çevre yönetimi ve
- (2) Kaynak ve enerji tüketiminde operasyonel etkinliktir (Chabowski ve diğerleri 2011; Klassen ve McLaughlin 1996; Peng ve Lin 2008). Yeşil uygulama insanlığın her nesline eşlik edebilirken, yeşil yönetime yapılan vurgu, sürdürülebilir kalkınma çağrısında bulunan ve sürdürülebilirliğin anlamını belirleyen Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (1987) tarafından vurgulanmıştır. Bununla birlikte, işletmeler marka imajını geliştirmek, ürün portföylerini yenilemek ve üretkenliği artırmak için iş stratejilerinde çevre ile ilgili konularda giderek daha fazla bu alana önem vermektedir (Buysse ve Verbeke, 2003; Chen 2008; Florida ve Davison 2001; Leonidou vd., 2013). İşletmelerde yeşil yönetimin mevzuata uygunluğun ötesine geçmesi ve kirliliğin önlenmesi, ürün yönetimi ve kurumsal sosyal sorumluluk gibi kavramsal araçları içermesi gerekir (Hart, 2005). Şirketlerin çevresel veya yeşil konuları yönetme ve çevre yönetimi stratejileri geliştirme süreci olarak tanımlanan kavram, büyük şirketler, özellikle de işlerini küresel olarak yürüten çok uluslu şirketler için stratejik olarak baskın bir konu haline gelmektedir (Banerjee, 2001). İşletmeler yeşil yönetim stratejileri kullanarak çevreye zararlı üretim süreçlerini ortadan kaldıracak, yaşam döngüsü etkilerini azaltmak için mevcut ürün sistemlerini yeniden tasarlayabilir ve daha düşük yaşam döngüsü maliyetlerine sahip yeni ürünler geliştirebilir (Hart, 1995). Böylelikle daha gelişmiş stratejiler, tüm organizasyonun daha fazla verimlilik elde etmesine yardımcı olabilir (Hart ve Ahuja, 1996).

Bu alandaki ilk araştırmalar yeşil odaklı olmanın maliyetleri artırabileceğini öne sürerken (Palmer vd., 1995), daha yeni araştırmalar yeşil yönetimin maliyetleri azaltarak ve potansiyel geliri artırarak daha güçlü firma performansına katkıda bulunduğunu öne sürmektedir (Ambec ve Lanoie 2008; Leonidou vd., 2013; Marcus ve Fremeth 2009; Peng ve Lin 2008). Ambec ve Lanoie'nin (2008: 46-47) öne sürdüğü gibi, yeşil yönetim uygulamaları;

- (1) Belirli pazarlara daha iyi erişim;
- (2) Ürünleri farklılaştırma,
- (4) Risk yönetimi ve dış paydaşlarla ilişkilerin düzenlenmesi,
- (5) Malzeme, enerji ve hizmetleri, işçilik maliyetlerinin azaltılması

konularında etkilidir.

Dolaylı olarak, yeşil yönetim, sermaye piyasalarına daha doğrudan erişim, bankalardan daha kolay kredi ve daha olumlu hissedar tepkileri sağlayarak sermaye maliyetini düşürebilir. Ayrıca hastalıklar, devamsızlık, işe alım ve işten ayrılma ile ilgili maliyetleri azaltarak işgücü maliyetini azaltabilir.

Peng ve Lin (2008) ise yeşil yönetimin çevre dostu ürünler üreten ve yeşil üretim, yeşil araştırma ve geliştirme ve yeşil pazarlama yoluyla çevre üzerindeki etkiyi en aza indiren uygulamalar olduğunu savunmuştur. Yeşil yönetim, verimliliği artırmak ve insan ve çevreye yönelik riskleri azaltmak için süreçlere, ürünlere ve hizmetlere bütünleşmiş bir önleyici çevre stratejisinin sürekli olarak uygulanmasıdır. Aynı zamanda enerji, su ve doğal kaynakları verimli kullanmak ve çevresel bozulmayı önlemekle de ilgilenir. Bu

koşullar altında, her üretici kuruluş, insanları ve Dünya'yı fiziksel tehlikelerden korumak için yeşil ürünler üretmek için sayısız önlem almak zorunda kalacaktır (Mohiuddin ve Al-amin, 2022). Asya Verimlilik Organizasyonu, yeşil yönetimi, çevre yönetimi ilkelerini, araçlarını ve teknolojilerini kullanarak işletmelerin faaliyetlerinin çevresel etkilerini azaltmak için uygulanan, genel verimliliği ve sosyo-ekonomik kalkınma çevre performansını artırmak için uygulanan bir strateji olarak tanımlamaktadır (Hosseini, 2007:222). Batı Akdeniz bölgesindeki işletmeler de sürdürülebilir yeşil politika ve eylemleri sürdürerek ticari faaliyetlerini gerçekleştirecektir.

YÖNTEM

Bu çalışmada Batı Akdeniz bölgesine yönelik önceki çalışmalar (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından yayınlanan TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı ile TR61 Bölgesi Çevresel Durum Değerlendirme Raporu; Dr. Yavuz Bozkurt (2018)'ün "Çevre Sorunları ve Politikaları: Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Çevre Politikalarının Dönüşümü" adlı kitabı; Antalya Ticaret Odası tarafından yayınlanan Antalya 4.0 başlıklı kitabı, Özcan (2020) "Kurumlarda Yeşil Yönetim Politikaları: Antalya İli Sıfır Atık Yönetimi (SAY) Uygulama Örneklerinin İncelenmesi" yüksek lisans tezi, Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu (2020); Zencirci ve Keklik (2021)'in çalışmasında bulduğu Batı Akdeniz Bölgesi SWOT analizi örneği) bağlamında SWOT analiz yöntemi kullanılmıştır. SWOT analizi tercih edilmesinin nedeni özellikle stratejik planlamada yararlanılan analitik bir yöntem olmasıdır (Dickson, 2002, Panagiotou, 2003). SWOT analizi, kullanımından bu yana birçok değişiklik geçirmiştir. İlk olarak, SWOT 1950'lerin başında Harvard Business School'da Harvard profesörleri George Albert Smith Jr. ve C Roland Christensen tarafından yapılan vaka çalışmalarını analiz etmek için ortaya çıkmıştır. Çevreleriyle ilgili olarak örgütsel stratejiler bağlamında çalışarak SWOT analizini kullanmışlardır (Balamuralikrishna ve Dugger, 1995; Chermack ve Kasshanna, 2007). SWOT analizinde 4 temel bileşen bulunmakta olup ele alınacak konu bu 4 temel bileşen çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bunlar; Güçlü yanlar (G), zayıf yanlar (Z), fırsatlar (F) ve tehditlerden (T) oluşmaktadır. Bu dört bileşenin Türkçe baş harflerinden oluşan GZFT analizi olarak da adlandırılmaktadır. SWOT analizi olarak isimlendirilmesinin nedeni İngilizce strengths (S), weaknesses (W), opportunities (O) ve threats (T) baş harflerinin kullanılmasıdır (Jackson vd., 2003; Kim, 2005).

SWOT analizinde aşağıdaki 4 soruya cevap bulmak Mugabi, vd. (2007)'ne göre önem taşımaktadır. Bunlar;

1. SWOT analizi yapılacak yer nerededir?
2. SWOT analizinde ele alınacak konu nedir?
3. SWOT analizine konu olan alanın potansiyeli nedir?
4. SWOT analizinin başarılı olması amacıyla yapılması gerekenler nelerdir? (Mugabi, Kayaga ve Njiru, 2007: 3).

Mugabi ve meslektaşlarının belirttiği bu 4 soru çerçevesinde öncelikle SWOT analizi yapılacak alan tespiti gerçekleştirilerek konu saptanır. SWOT analizinde belirlenen konu

iç ve dış unsurlar bağlamında 2 farklı grup olarak ele alınır (Puiu, Stanciu ve Sirbu, 2009: 70). İlk grup güçlü ve zayıf yanlar bağlamında ele alınırken diğer grupta ise fırsatlar ve tehditler değerlendirilmektedir. Bunlardan güçlü ve zayıf yanlar iç unsurları belirtmekte iken fırsatlar ve tehditler ise dış unsur olarak değerlendirilmektedir. Çünkü iç unsurlar alanın iç potansiyeli bağlamında değerlendirilmekte iken, dış unsurlar ise alanın çevresi veya dışı bağlamında değerlendirilmektedir. SWOT analizinde hem iç unsurların hem de dış unsurların birlikte ele alınması önem taşımaktadır.

Benzaghta ve meslektaşlarının (2021) yapmış olduğu çalışmanın literatür incelemesine dayanarak, SWOT analizi bağlamında aşağıdaki şu temel sonuçlardan bahsetmek mümkündür:

- SWOT analizi, işletmelerin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini değerlendirmek için verimli ve kaynaklarla kullanılabilen etkili bir stratejik araçtır.
- Stratejik planlama için temel bilgi kaynaklarından biri olmayı sürdürdüğü için SWOT analizinin gelecekte daha fazla ilgi görmeye devam etmesi oldukça olasıdır. Literatür ayrıca yöneticilerin işletmelerinin tehditlerini etkili bir şekilde aşmak ve işletmelerin temel yetkinliklerini kolayca belirlemek için SWOT'u kullanabileceğini göstermiştir.
- SWOT analizinin analitik hiyerarşi süreci (AHP), PESTEL (politik, ekonomik, sosyolojik, teknolojik, yasal ve çevresel) çerçevesi ve beş kuvvet modeli gibi diğer tekniklerle birlikte kullanılması işletmeler için daha faydalı sonuçlar getirebilir.

Bu çalışmada SWOT analizi Batı Akdeniz TR61 Bölgesinde kamu ve özel işletmelere yönelik yeşil yönetim perspektifinde yapılmaktadır. SWOT analizinde ele alınacak konu yeşil yönetimdir. SWOT analizine konu olan bölgenin özellikleri bağlamında Bölge Planı'nda da belirtildiği gibi potansiyele sahiptir. SWOT analizinin başarılı olması için kamu ve özel işletmelerin konuya duyarlı olarak hareket etmesi ve gerekli önlemleri alarak çalışmalar gerçekleştirmesi yeşil yönetim bağlamında önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu ve benzeri akademik çalışmaların artırılması konuya ilişkin farkındalık gelişimi, mevcut durum tespiti ve izlenecek yollar bağlamında yol gösterici olacaktır. Literatür taraması yöntemiyle Batı Akdeniz bölgesinin yeşil yönetim üzerinden SWOT analizine bulgular kısmında yer verilmektedir.

BULGULAR

Bu çalışmada Batı Akdeniz Bölgesine ait araştırmalar yeşil yönetim perspektifinden incelenmiş bu inceleme sonucunda SWOT analizi gerçekleştirilmiştir. Batı Akdeniz Bölgesi- TR 61 Bölgesi içerisinde Antalya Isparta ve Burdur illeri yer almaktadır. Her devirde cazibe yeri haline gelmiş olan, pek çok medeniyete ev sahipliğinde bulunmuş ılıman iklimi ile zengin su kaynakları ve verimli topraklara sahip bölgedir. Bu bölge, Türkiye'nin merkezi konumunda yer alması, sağlık ve konaklama altyapısına sahip olması ile hem ileri yaş ve engelli turizmi hem de tıp turizmi açısından oluşabilecek talebin karşılanabilmesi ölçüsünde yüksek potansiyeli bulunmaktadır. TR61 bölgesi Türkiye yüzölçümünün %4,7'sini oluşturarak 36.996 km²'lik alana sahiptir. Nüfus açısından 2012 yılı verilerine göre Türkiye nüfusunun %3,7'sini oluşturarak 2.763.541 nüfusa sahiptir. Bölge nüfus büyüklüğü açısından düzey 2 bölgeleri kapsamında 11'inci sırada bulunmaktadır. İkamet yönünden bölge nüfusunun %76'sı Antalya'da, %15'i

Isparta'da ve %9'u ise Burdur'da ikamet etmektedir. Ortalama yıllık nüfus artış hızı sıralamasına göre bölge, 2008-2012 yılları arasında düzey 2 bölgeleri arasında 2. sırada bulunmaktadır. 2012 yılı okuryazarlık oranına göre TR61 Bölgesi düzey 2 bölgeleri arasında iller değerlendirildiğinde ilk sırada Antalya gelmektedir. 23. sırada Isparta yer almakta iken, Burdur ise 28. Sıradadır. Kalkınma Bakanlığı tarafından yayınlanan İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE) 2011 Araştırmasına göre TR61 Bölgesi, 26 düzey 2 bölgesi arasında 5. sıradadır. TR61 Bölgesinde yer alan iller ayrımında ise Antalya 5. sırada, Isparta 21. sırada ve Burdur ise 26. Sırada yer almaktadır. TR61 Bölgesinde ormanlar arazinin önemli bir kısmını oluşturmakla birlikte Türkiye orman varlığının yaklaşık %8'lik kısmını kapsamaktadır. İller bazında ayrıma bakıldığında orman varlığının toplam arazi varlığı içerisindeki payları Antalya'da %54, Isparta'da %44 ve Burdur'da ise %46'dır. Turizm faaliyetleri açısından bölgedeki faaliyetler yıl geneline yayılmakla birlikte kayak turizmi Isparta Davraz,, Burdur Salda, Antalya'da ise Saklıkent ve Tahtalı kayak merkezlerinde gerçekleştirilebilmektedir (TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı).

Batı Akdeniz bölgesine yönelik önceki çalışmaların literatür incelemeleri sonucu oluşturulan Batı Akdeniz Bölgesi Yeşil Yönetim Perspektifinde SWOT Analizi'ne Tablo 3'de yer verilmiştir.

Tablo 3. Batı Akdeniz Bölgesi Yeşil Yönetim Perspektifinde SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya ili için Türkiye ortalamasına göre sanayi işletmelerinin artıma verimi oranı yüksektir.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Isparta ve Burdur illeri için Türkiye ortalamasına göre sanayi işletmelerinin artıma verimi oranı düşüktür.
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya ve Isparta illeri için Türkiye ortalamasına göre sanayi işletmelerinde atıkların geri dönüşüm oranı yüksektir.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Burdur ili için Türkiye ortalamasına göre sanayi işletmelerinde atıkların geri dönüşüm oranı düşüktür.
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Isparta ili için kişi başına düşen yeşil alan m2 bazında yüksektir.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya ve Burdur illeri için kişi başına düşen yeşil alan m2 bazında düşüktür.
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan iller Türkiye geneline göre gerek yeraltı gerek yerüstü su kaynakları bağlamında zengin denebilecek bir konumda yer almaktadır.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan iller yoğun göç alan bölge olması sebebiyle sosyal altyapı, sağlık ve eğitim hizmetleri yetersiz durumda kalmaktadır.
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya ilinin yağış ortalaması 1.068 mm/yıl iken 16,2 milyar m3/yıl su varlığı bulunmaktadır. Dolayısıyla Antalya ili, Türkiye'nin toplam su varlığının %9'una sahiptir.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yaşayan halk damla sulama ve iyi tarım uygulamaları hakkında yeterli farkındalığa sahip değildir
	Kanalizasyon altyapısı yetersiz durumda kalmaktadır.

FIRSATLAR	TEHDİTLER
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerine yönelik Hava kirleticilerinden Kükürt dioksit (SO ₂) yıllık değeri ulusal limite göre düşük değerde bulunmaktadır.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya ili için gürültü kirliliği ilk sırada yer almakla beraber, öncelik sırasıyla hava kirliliği, atıklar ve su kirliliği tehdit oluşturmaktadır.
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerinin su kalitesinin yüksek olması fırsattır.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Isparta ili için atıklar ilk sırada yer almakla beraber, öncelik sırasıyla su, hava, gürültü, toprak kirliliği ile doğal çevrenin tahribatı tehdit oluşturmaktadır.
Avrupa Birliği tarafından aday ülkelerin de başvuruda bulunabileceği çevre konusuna ilişkin çeşitli hibe programlarına çağrılar açılması ve önemli yatırımlarda bulunulması ile bölgesel öncü adımlar gerçekleştirilmesine ve halen sürdürülmesine fırsat oluşturmaktadır.	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Burdur ili için atıklar ilk sırada yer almakla beraber, öncelik sırasıyla toprak, su ve hava kirliliği ile doğal çevrenin tahribatı ve gürültü kirliliği tehdit oluşturmaktadır.
TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Burdur ilinde kirlenmenin önlenmesine yönelik atılmış en önemli adımlardan biri arıtma tesisinin faaliyete geçmesi olmasıdır.	Atıksuların arıtım işlemi yapılmadan alıcı ortamlara verilmesi tehdit unsuru oluşturmakla beraber su kirliliği ve toprak kirliliği yaşanmasına neden olmaktadır.
	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nin düşük hava kalitesi bulunmaktadır.
	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde gerçekleştirilen madencilğe yönelik faaliyetler çevresel hasarlara sebebiyet vermektedir.
	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerine yönelik Hava kirleticilerinden (PM ₁₀) partikül madde yıllık değeri ulusal limite göre sınır değerde bulunmaktadır.
	Burdur Gölü'nde yaşanan ciddi çevre problemleri dikkuyruğun yaşamını tehdit etmektedir. Çünkü Burdur gölü, türe tehlike altında olan dikkuyruğun dünya nüfusunun yüzde 70'inin kışladığı alan olup uluslararası bir öneme sahiptir.
	TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya, Isparta illerinde tarım ilacının aşırı kullanımını tehdit oluşturmaktadır. Burdur ilinde ise toprak kirliliğine neden olan etmenlerin başında vahşi depolanan evsel atıklar gelmektedir.

BATI AKDENİZ BÖLGESİNE YÖNELİK ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde Batı Akdeniz Bölgesi'nde yapılmış önceki çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmaların tespit edilmesinde son 5 yılda yapılan çalışmalar dikkate alınarak Batı

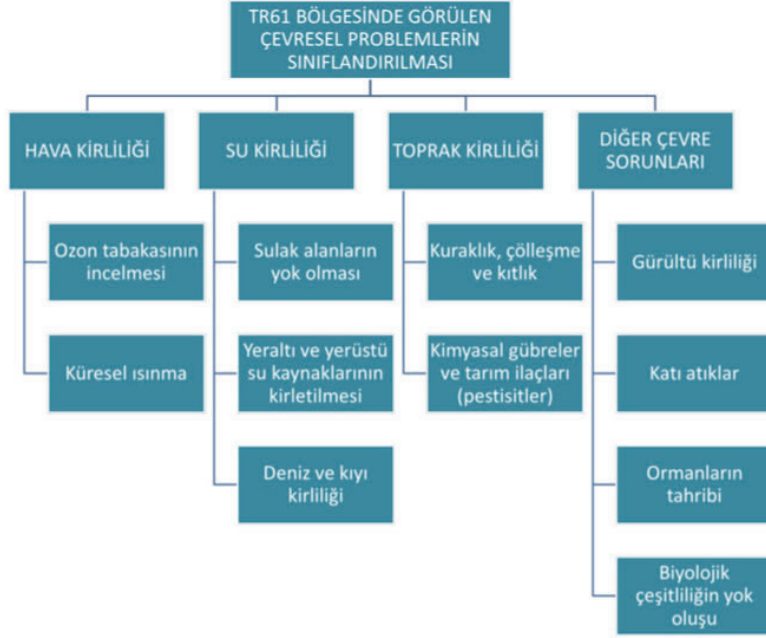
Akdeniz Kalkınma Ajansı uzmanlarının fikirlerine başvurulmuştur. Bunlar; Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından yayınlanan TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı ile TR61 Bölgesi Çevresel Durum Değerlendirme Raporu; Dr. Yavuz Bozkurt (2018)'un “Çevre Sorunları ve Politikaları: Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Çevre Politikalarının Dönüşümü” adlı kitabı; Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu (2020); Zencirci ve Keklik (2021)'in çalışmasında bulguladığı Batı Akdeniz Bölgesi SWOT analizi örneğidir. Konuya ilişkin son yıllarda yapılan tezler incelendiğinde Özcan (2020) “Kurumlarda Yeşil Yönetim Politikaları: Antalya İli Sıfır Atık Yönetimi (SAY) Uygulama Örneklerinin İncelenmesi” yüksek lisans tezi bulguları da çalışmaya dahil edilmiştir. Antalya Ticaret Odası Ardından bu çalışmalar yeşil yönetim perspektifinde SWOT analizi çerçevesinde ele alınmıştır.

TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan, bölgede yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerini kapsayan ve 2023 yılı bölgenin ekonomik ve sosyal amaçlarını gerçekleştirebilmesine yönelik bu süre zarfında neler yapılması gerektiğini belirten bir dokümandır. Bu plana göre bölgenin temel çevre problemleri aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

- TR61 Düzey 2 Bölgesi yoğun göç almaktadır. Bu yoğun göç alma sebebiyle altyapı hizmetleri yetersiz durumda kalmaktadır.
- TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde bulunan atık suların arıtım işlemi yapılmadan alıcı ortamlara verilmesi sebebiyle su kirliliği ve toprak kirliliği yaşanmaktadır.
- TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde kanalizasyon altyapısı yetersiz durumda kalmaktadır.
- TR61 Düzey 2 Bölgesi'nin düşük hava kalitesi bulunmaktadır.
- TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde gerçekleştirilen madencilğe yönelik faaliyetler çevresel hasarlara sebebiyet vermektedir.

TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı çerçevesinde 5 gelişme eksenini saptanmıştır. TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerine yönelik Çevre Durum Raporları ile iller genelindeki çevresel durum, çevre eğitimleri, bölgedeki doğayı koruma ve biyolojik çeşitlilik, atık, su kaynakları, hava, su, çevre ve lisans işlemleri, büyük endüstriyel kazaları önlemeye yönelik gerçekleştirilen faaliyetler, arazi kullanımı, ÇED, çevre denetimleri ve idari yaptırım uygulamaları çerçevesinde temel konu başlıklarında ele alınmıştır.

Batı Akdeniz Bölgesi'nde görülen çevresel problemlerin sınıflandırılmasına Dr. Yavuz Bozkurt (2018)'un “Çevre Sorunları ve Politikaları: Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Çevre Politikalarının Dönüşümü” adlı kitabında yer verilmiş Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. TR61 Bölgesinde Görülen Çevresel Problemlerin Sınıflandırılması
Kaynak: Bozkurt, 2018.

Şekil 1'de belirtildiği üzere TR61 bölgesinde görülen çevresel problemler; hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği ve diğer çevre sorunları olarak sınıflandırılmıştır. Hava kirliliği bağlamında ozon tabakasının incelmeleri ve küresel ısınma konuları ele alınırken; su kirliliği bağlamında sulak alanların yok olması, yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirletilmesi, deniz ve kıyı kirliliği konuları ele alınmaktadır. Toprak kirliliği bağlamında kuraklık, çölleşme ve kıtlık ile kimyasal gübreler ve tarım ilaçları (pestisitler) konuları ele alınırken; diğer çevre sorunları bağlamında gürültü kirliliği, katı atıklar, ormanların tahribi ve biyolojik çeşitliliğin yok oluşu ele alınmıştır.

Bozkurt (2018)'un yapmış olduğu sınıflamanın akabinde Batı Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerinin öncelikli çevre problemlerine Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu (2020)'nda yer verilmiş, Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. 2019 Yılı Bölge İllerinin Çevre Sorunlarının Öncelik Sırası

ÖNEM DERECEŚİ	ANTALYA	ISPARTA	BURDUR
1	Gürültü Kirliliği	Atıklar	Atıklar
2	Hava Kirliliği	Su Kirliliği	Toprak Kirliliği
3	Atıklar	Hava Kirliliği	Su Kirliliği

4	Su Kirliliği	Gürültü Kirliliği	Hava Kirliliği
5		Toprak Kirliliği	Doğal Çevrenin Tahribatı
6		Doğal Çevrenin Tahribatı	Gürültü Kirliliği

Kaynak: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu (2020), s.9.

Tablo 1’de belirtildiği üzere 2019 yılı verileri baz alınarak hazırlanan Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu (2020)’na göre çevre problemleri; atıklar, doğal çevrenin tahribatı, erozyon, gürültü kirliliği, hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği olarak ele alınmış İl Müdürlükleri tarafından ilde karşılaşılan çevresel problemlerin 1 en önemliden başlamak üzere 7 az önemliye doğru numaralandırılarak önceliklendirilmesi istenmiştir. Önceliklendirme yapılırken tüm problemlerin numaralandırılması zorunlu tutulmamış, yalnızca o il sınırları içerisinde karşılaşılan problemlerin dikkate alınması gerekliliği belirtilmiştir. Bu rapora göre bölge illerinin çevre sorunlarının öncelik sırası incelendiğinde Isparta ve Burdur ilinde atıkların ilk sırada yer aldığı, Antalya ilinde ise gürültü kirliliğinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Konuya ilişkin olarak Özcan (2020) “Kurumlarda Yeşil Yönetim Politikaları: Antalya İli Sıfır Atık Yönetimi (SAY) Uygulama Örneklerinin İncelenmesi” yüksek lisans tezi verilerinde Antalya ili Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü personelinden 82 katılımcı, Antalya Konyaaltı Belediyesinde çalışanlarından 93 katılımcı ve Antalya ili Konyaaltı ilçesinde farklı mahallelerde yer alan özel işletmenin üç ayrı şubesinde çalışan 33 katılımcı hedef kitleyi oluşturmaktadır. Bulgulara göre Sıfır Atık Yönetim Sistemi’ne yönelik %69,2’si eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yapıldığını belirtmiştir. Kurumlarında oluşan atık türü %99,5’i kağıt-kartondur. Kurumlarda %87’si sıfır atık biriktirme ekipmanlarının mevcut olduğunu belirtmiştir. Kurumlarda sıfır atık uygulamalarından su ve enerji yönetimi kapsamında %59.1’i tasarruflu ampul tercih etmektedir.

Antalya Ticaret Odası tarafından yayınlanan Antalya 4.0 başlıklı kitabında yer verildiği üzere “Akıllı Çevre Yönetimi” kapsamında şu bulgulara ulaşılmıştır. Antalya’da özellikle kış ayları içerisinde meydana gelen hava kirliliğine yönelik şikayetler olmuştur. Hava kirliliğinin nedenlerine bakıldığında motorlu taşıtların emisyonları ve ozon tabakasının etkileri olduğu tespit edilmiştir. Antalya için dezavantajlı bir yön olarak il genelinde sabit bir istasyondan herhangi bir ozon verisine ulaşılamamaktadır. Küresel olarak yaşanan iklim değişikliği; nüfusun hızla artmasına sebep olmakla birlikte tarım ve turizm sektörlerinde artan su kullanımı, su kaynaklarını azaltmaktadır. Dolayısıyla Antalya’da da her ne kadar su sistemiyle ilgili verilerin izleme ve kontrolü olmasına rağmen su kayıpları oranlarının göreceli yüksek olduğu bulgulanmıştır. İklim değişikliği ile birlikte hızlı nüfus artışı, turizm ve tarım gibi sektörlerde su kullanımının artması sınırlı olan su kaynakları üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımında su iletim ve dağıtım sistemleri önemli bir yere sahiptir. Antalya kent merkezinde su iletim ve dağıtım sistemi gerçek zamanlı- veriye dayalı izleme ve kontrol sistemi ile kontrol edilmesine rağmen su kayıpları oranları (2016 yılı yaklaşık %36) göreceli olarak yüksektir (Erdem, Çağatay & Sekreter, 2019: 14).

Zencirci ve Keklik (2021)'in çalışmasında bulguladığı Sağlıklı Kentler Projesi Üzerine Batı Akdeniz Bölgesinde Bir SWOT Analizi Çalışması örneğine Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2- Sağlıklı Kentler Projesi Üzerine Batı Akdeniz Bölgesinde Bir SWOT Analizi Çalışması

POZİTİF	NEGATİF
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
A1 Türkiye ortalamasına göre; 0-14 yaş aralığındaki bireylerin ölüm oranının düşük oluşu (Isparta-Burdur)	B6 Yabancı dilde temel sağlık hizmeti verilmemesi (Burdur)
A3 Türkiye ortalamasına göre; düşük doğum ağırlığında doğan bebek sayısının, canlı doğan bebek sayısına oranının az olması (Antalya-Isparta-Burdur)	C3 Türkiye ortalamasına göre; arıtma verimi oranının düşük olması (Isparta-Burdur)
B1 Sağlıklı kent eğitim programının mevcudiyeti (Antalya-Isparta-Burdur)	C4-C5 Türkiye ortalamasına göre; atıkların geri dönüşüm oranının düşük olması (Burdur)
B2 Türkiye ortalamasına göre; Zorunlu aşuları tamamlanmış çocuk oranının yüksek olması (Antalya-Isparta-Burdur)	C6 Kişi başına düşen yeşil alanların (m2) az olması (Antalya-Burdur)
B6 Yabancı dilde temel sağlık hizmeti verilmesi (Antalya-Isparta)	C12-13 Toplu taşıma kapasitesinin yetersizliği (Antalya-Isparta-Burdur)
C3 Türkiye ortalamasına göre; arıtma verimi oranının yüksek olması (Antalya)	D6 Türkiye ortalamasına göre; 17 yaş ve altındaki kadın nüfusun doğum oranının fazla olması (Isparta-Burdur)
C4-C5 Türkiye ortalamasına göre; atıkların geri dönüşüm oranının yüksek olması (Antalya-Isparta)	Tehditler
C6 Kişi başına düşen yeşil alanların (m2) yüksek olması (Isparta)	A1 Türkiye ortalamasına göre; 0-14 yaş aralığındaki bireylerin ölüm oranının yüksek olması (Antalya)
C9 Spor ve serbest zaman etkinliklerinin ve alanlarının mevcudiyeti (Antalya-Isparta-Burdur)	B3 Türkiye ortalamasına göre; hekim başına düşen hasta sayısının fazla olması (Antalya-Burdur)
D5 Türkiye ortalamasına göre; okullaşma oranının yüksek olması (Antalya-Isparta-Burdur)	B4 Türkiye ortalamasına göre; hemşire başına düşen hasta sayısının fazla olması (Antalya-Burdur)
D6 Türkiye ortalamasına göre; 17 yaş ve altındaki kadın nüfusun doğum oranının az olması (Antalya)	C1 Ulusal limite göre; Hava kirleticilerinden Partikül Madde (PM10) yıllık değerinin sınır değerinde olması (Antalya-Isparta-Burdur)
Fırsatlar	D3 Türkiye ortalamasına göre; işsizlik oranının sınır değerinde olması (Antalya-Isparta-Burdur)
B3 Türkiye ortalamasına göre; hekim başına düşen hasta sayısının az olması (Isparta)	
B4 Türkiye ortalamasına göre; hemşire başına düşen hasta sayısının az olması (Isparta)	
C1 Ulusal limite göre; hava kirleticilerinden Kükürt Dioksit (SO2) yıllık değerinin düşük olması (Antalya-Isparta-Burdur)	
C2 Su kalitesinin yüksek olması (Antalya-Isparta-Burdur)	

Kaynak: Zencirci, F. Ç. ve Keklik, B. (2021), 147.

Tablo 2'de Zencirci ve Keklik (2021)'in Sağlıklı Kentler Projesi Üzerine Batı Akdeniz Bölgesinde Bir SWOT Analizi Çalışması adlı araştırmanın bulgusuna yer verilmiştir. Buna göre Batı Akdeniz bölgesinde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerinin çevre faktörü, sağlık ve sağlık hizmetleri, sosyo-ekonomik faktörler gibi çeşitli kriterler bağlamında SWOT analizinde değerlendirilmiştir.

Bölgesel olarak öncelik taşıyan çevre problemlerinin tespit edilmesi ve bu problemlere yönelik çözüm metodlarının tayin edilmesi amacıyla TR61 Bölgesi Çevresel Durum Değerlendirme Raporu sunulmuştur. Bu raporda Batı Akdeniz bölgesinde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerinin mevcut çevresel durumları tespit edilmiş ve öncelik taşıyan çevre problemleri belirlenmiştir. Çevre problemlerinin çözümüne yönelik neden sonuç bağlamında ele alınarak yöntem tespiti gerçekleştirilmiştir. Bölgenin kalkınması için politikaların belirlenmesinde, koordinasyonun sağlanmasında, ulusal ve uluslararası projeler üretilmesinde etkili rol oynayan Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı uzmanları tarafından bu rapor hazırlanmıştır. Raporun hazırlanmasında çalıştaylar, kurum ve kuruluşların dokümanları, resmi istatistik verileri, haberler, toplantı notları ve akademik çalışmalardan yararlanıldığı belirtilmiştir (TR61 Bölgesi Çevresel Durum

Değerlendirme Raporu, 2021).

TR61 Bölgesi Çevresel Durum Değerlendirme Raporu (2021)'nda bölgesel ölçekte bulunan öncelik taşıyan çevre sorunlarının tespit edilmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik yöntem geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedefin belirlenmesinde çevresel sorunların sadece görüldüğü alanla ilgili değil daha çok küresel odaklı farklı bölgelerde de canlı hayatına etki edebileceği göz önüne alındığı belirtilmiştir. Dolayısıyla çevresel problemlerin çözümü noktasında bölgesel müdahalelerde bulunulması küresel ölçekte de etki edebilecek öneme sahiptir. Bununla birlikte çevresel problemlere yönelik dünya genelinde ülkelerin birlik olarak harekete geçmeleri bütün canlıların hayatlarını sürdürebilmeleri için önem taşımaktadır. Bu bağlamda Avrupa Birliği tarafından aday ülkelerin de başvuruda bulunabileceği çevre konusuna ilişkin çeşitli hibe programlarına çağrılar gerçekleşmekte ve önemli yatırımlarda bulunulmaktadır. Türkiye'de de çevresel bağlamda Avrupa Birliği tarafından açılan hibe programlarına katılım ile öncü adımlar gerçekleştirilmiş ve halen sürdürülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2000'li yıllar itibariyle Türkiye'de bölgesel gelişmenin sağlanabilmesinde bölgesel karar alma süreçlerinin ön planda tutularak bütüncül bir politika anlayışına geçilmeye başlanmıştır. Batı Akdeniz Bölgesi doğal kaynakları açısından zengin bir bölge olmasına rağmen özellikle son yıllarda ciddi çevresel problemler yaşamaktadır. Bu çevresel problemlerin gerek bölgesel gerekse de küresel ölçekte çözümü noktasında arayışlar ortaya çıkmıştır. Dünyada mevcut olan sınırlı kaynaklardan verimli ve etkin bir biçimde yararlanılabilmesi açısından çevreci ve sürdürülebilirlik anlayışının her bölge ve sektörde uygulanabilir olması yeni nesillere de aktarılabilmesi açısından önem taşımaktadır. Sahip olunan kaynaklar, uyguladıkları politikalar ve gerçekleştirilen faaliyetlerin çeşitlilik göstermesi sebebiyle çevre dostu yönetim veya çevreye duyarlı yönetim olarak da adlandırılabilir yeşil yönetim yaklaşımı çerçevesinde toplumsal bağlamlar, sektörler ve bölgeler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu çalışmada Batı Akdeniz bölgesine yönelik önceki çalışmaların literatür incelemeleri sonucu TR61 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerine yönelik Batı Akdeniz Bölgesi Yeşil Yönetim Perspektifinde SWOT Analizi gerçekleştirilmiştir. Böylece stratejik planlamada yararlanılan analitik bir yöntem olan SWOT analizi aracılığıyla bölgenin yeşil yönetim çerçevesinde güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditleri ele alınmıştır. Buradan hareketle çevreyi korumak, sürekli gelişmeyi sağlamak ve sürdürülebilirlik ilkesine uygun olarak bölgenin sürdürülebilir yeşil politika ve eylemlerini hayata geçirmesi yönünde çalışmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yeşil yönetim temelde kaynakların akıllıca ve sorumlu bir şekilde kullanılmasını, çevreyi korumayı, insanların tükettiği nihai ürünlerde bulunan hava, su, enerji, mineraller ve diğer malzemelerin miktarlarını en aza indirmeyi; onları yenilemek için doğadan yararlanmak yerine, bu ürünleri mümkün olduğu ölçüde geri dönüşümünü ve yeniden kullanımını; doğanın düzenine saygı göstermeyi, ve işyerinde ve topluluklarda çevreye zarar veren toksinleri ortadan kaldırmayı hedefler. Ahlaki veya normatif bir bakış açısıyla, yeşil yönetim yükümlülüğü mutlaklıdır. Bu çalışma tarafından oluşturulan analizle Batı Akdeniz Bölgesindeki örgütlerin bölgenin analizini yaparak yeşil yönetim uygulamalarında artış

olması beklenmektedir. Böylelikle Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Yeşil Mutabakat Eylem Planına da uyum içinde Türkiye'nin kalkınma hedeflerine uygun sürdürülebilir, kaynak etkin ve yeşil bir ekonomiye geçişi kolaylaşacaktır. Türkiye'nin yeşil dönüşümünün geliştirilmesi bakımından bu alandaki çalışmalarının artarak uygulayıcılara bir rehber olmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda gelecekteki araştırmaların diğer bölgelere de yapılması ve bütüncül stratejiler oluşturulması, kalkınma sürecinin içsel bir parçası haline getirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir. Çalışma kapsamında yapılan analiz ışığında, Batı Akdeniz bölgesindeki yeşil yönetimle gelen yeşil dönüşümü; kapsayıcı ve sürdürülebilir bir büyümeye çevirmek için atılacak adımlar Türkiye'nin küresel değer zincirlerine entegrasyonunun geliştirilmesine ve uluslararası yatırımlardan alacağı payın artması açısından da önem teşkil etmektedir.

Batı Akdeniz Bölgesi'ndeki kamu ve özel işletmelerin yeşil yönetim perspektifinde güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar ve tehditleri içeren SWOT Analizi literatürün genel değerlendirilmesi bağlamında oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular TR61 bölgesindeki kamu ve özel işletmelerin yeşil yönetim perspektifinde konuya ilişkin farkındalık oluşturulması, mevcut durum analizi ile izlenecek yolların belirlenmesi açısından literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Böylelikle belirlenen yerel ihtiyaçları karşılamak yeşil yönetimin yerel olarak sürdürülmesine imkan sağlayacaktır. Bulgulara göre bölgedeki yeşil yönetim uygulamalarının nicelik, nitelik ve erişilebilirlik açısından iyileştirilmesi yönünde çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bölgedeki kamu ve özel işletmelerin yeşil yönetim faaliyetleri ile işletme fonksiyonlarına nasıl entegre edilebileceği, işletme stratejisi ve politikalarının yeşil yönetim faaliyetleri ile nasıl bütünleştirilebileceğine yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Bölgede hava kalitesinin iyileştirilmesine yönelik örgütler çalışanlarının temiz toplu taşıma (metro, tramvay gibi raylı sistemler ve /veya elektrikli otobüs) kullanmasını teşvik etmelidir, böylelikle trafik kaynaklı emisyonların azaltılmasına yönelik önemli bir adım atılmış olacaktır. Ayrıca elektrikli araç veya bisiklet kullanımı özendirilmelidir. Örgüt içinde yurt dışında yaygınca kullanılan bir yöntem olan araba imcesi (car pool) yapılabilmesi için ortam hazırlanabilir böylelikle araç kullanımını azaltacaktır.
- Bölgedeki örgütlerde güneş enerji ile elde edilen elektrik enerjisinin kullanımı, hava kalitesini olumlu yönde etkileyecektir.
- Yapılarda yaşanan su altyapısı elemanlarının rehabilitasyonu gerçekleştirilmelidir. Ayrıca kentsel su döngüsü içerisinde içme suyu iletim ve dağıtım sistemlerinin yanı sıra kanalizasyon ve yağmur suyu drenaj hatları da önemli bir role sahiptir, bölgenin topografyası düşünüldüğünde özellikle kanalizasyon hatlarının yeşil yönetim uygulamaları ile enerji verimliliğinin sağlanması mümkün olabilecektir.
- Küresel ısınmanın bir sonucu olarak yağışlarda anormal değişiklikler yaşanmaktadır ve bölgede aktif deprem faylarının yakınlarında yer almaktadır. Bu nedenle "akıllı afet yönetim" sistemi ile farklı senaryolara göre modelleme çalışmaları yapılması ve kent planlanmasının buna göre yapılması mümkündür.
- Bölgedeki Sivil Toplum Kuruluşlarının "yeşil yönetim" zihniyetiyle çalışmaya teşvik edilmesi toplumsal farkındalığı artıracaktır.

- Bölgedeki kentlerin yerel tedarik zincirlerini, çevre dostu olan etik tüketimi ve yerel gıda üretim ve tüketimini desteklemesi gereklidir.
- Örgütlerin yöneticileri, geri dönüşüm ve sorumlu tüketimin önemi hakkında farkındalık yaratmalı ve en az atık sağlayan altyapı oluşturmalıdır.
- Örgütlerde toplumsal ve çevresel “bilinç” in artmasının sonucu olarak atıkların kaynağında azaltılması, ayrıştırılması ve belediyeler tarafından ayrı toplanarak doğrudan diğer örgütlerde hammadde olarak sunulması gerekmektedir.
- Örgütlerin yeşil binalara geçiş ile fosil yakıtların kullanımını en aza indirmek ve CO2emisyenlarını azaltmak hedeflenmelidir.
- Ayrıca örgütlere ait yapıların çatılarında bulunan güneş enerjisi ile ısıtılan su sistemlerinin merkezi hale getirilmesi, fotovoltaiik pillerin meskenlerde kullanımı, yeşil alan sulama sistemlerinde yenilenebilir enerji sistemlerinin kullanımı özendirilmelidir.

Yukarıda belirtilen öneriler de dikkate alındığında Batı Akdeniz TR61 Bölgesindeki kamu ve özel işletmeler bağlamında yeşil yönetim perspektifinde analizin genişletilebilmesi açısından gelişmiş istatistiksel analizler ve modeller ile konuya ilişkin akademik çalışmaların artırılmasına ihtiyaç vardır. Böylece yeşil yönetim açısından daha kapsamlı bir yol haritası belirlenmesinde ve tüm ülkeye genişletilmesinde yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ambec, S. and Lanoie, P. (2008), Does it pay to be green? A systematic overview, *Academy of Management Perspectives*, Vol. 22 No. 4, pp. 45-62.
- Balamuralikrishna, R., and Dugger, J. C. (1995). SWOT analysis: A management tool for initiating new programs in vocational schools, *Journal of Vocational and Technical Education*, 12(1), 36-41.
- Benzaghta, M. A., Elwalda, A., Mousa, M. M., Erkan, I., and Rahman, M. (2021), SWOT analysis applications: An integrative literature review, *Journal of Global Business Insights*, 6(1), 55-73. <https://www.doi.org/10.5038/2640-6489.6.1.1148>.
- Banerjee, S. (2001), Managerial perceptions of corporate environmentalism: interpretations from industry and strategic implications for organizations, *Journal of Management Studies*, Vol. 38 No. 4, pp. 489-513.
- Bozkurt, Y. (2018), Çevre Sorunları ve Politikaları: Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Çevre Politikalarının Dönüşümü, Ekin Basım Yayın; 5. Basım, Bursa.
- Buyse, K., and Verbeke, A. (2003), Proactive environmental strategies: A stakeholder management perspective, *Strategic Management Journal*, 24(5), 453-470.
- Chabowski, B. R., Mena, J. A., and Gonzalez-Padron, T. L. (2011). The structure of sustainability research in marketing, 1958-2008: A basis for future research opportunities. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39(1), 55-70.
- Chen, Y.-S. (2008), The driver of green innovation and green image—green core competence, *Journal of Business Ethics*, 81(3), 531-543.
- Chermack, T. J., & Kasshanna, B. K. (2007). The use and misuse of SWOT analysis and implications for HRD professionals. *Human Resource Development International*, 10(4), 383-399.
- Dickson, P. R. (2002, June 11-13). Dynamic versus static SWOT analysis [Paper Presentation]. American Marketing Association Conference, Chicago, IL, USA.
- Erdem, Ş., Çağatay, S., & Sekreter, S. (2019). Antalya 4.0, Antalya Ticaret Odası Yayını.
- Florida, R., and Davison, D. (2001), Gaining from green management: Environmental management system inside and outside the factory, *California Management Review*, 43(3), 64-84.
- Hancıoğlu Y., Gülencer İ., Tuncel Rabia K. (2018), Yeşil Yaklaşımlar ve Sürdürülebilirliğin Yükselişi, İşletmeler Sürdürülebilirlik Raporlarına Neden Önem Veriyor? Ordu Üniversitesi, Ünye İİBF İJEAS,ÜİK Özel Sayısı, s.229 – 244
- Hart, S. (1995), A natural resource-based view of the firm, *Academy of Management Review*, Vol. 20 No. 4, pp. 874-907.
- Hart, S. (2005), Innovation, creative destruction and sustainability, *Research Technology Management*, September-October, pp. 21-7.
- Hart, S. and Ahuja, G. (1996), Does it pay to be green? An empirical examination

of the relationship between emission reduction and firm performance, *Business Strategy and the Environment*, Vol. 5 No. 1, pp. 30-7.

Jackson, S. E., Joshi, A., & Erhardt, N. L. (2003), Recent research on team and organizational diversity: SWOT analysis and implications, *Journal of Management*, 29(6), 801-830.

Klassen, R. D., and McLaughlin, C. P. (1996), The impact of environmental management on firm performance., *Management Science*, 42(8), 1199-1214

Kim, G. J. (2005). A SWOT analysis of the field of virtual reality rehabilitation and therapy. *Presence: Teleoperators and Virtual Environments*, 14(2), 119-146.

Lee, K. (2009), Why and how to adopt green management into business organizations? The case study of Korean SMEs in manufacturing industry, *Management Decision*, Vol. 47 No. 7, pp. 1101-1121. <https://doi.org/10.1108/00251740910978322>

Lee, K-H. and Ball, R. (2003), Achieving sustainable corporate competitiveness: strategic link between top management's (green) commitment and corporate environmental strategy, *Greener Management International*, Vol. 44, Winter, pp. 89-104.

Leonidou, C. N., Katsikeas, C. S., and Morgan, N. A. (2013), "Greening" the marketing mix: Do firms do it and does it pay off? *Journal of the Academy of Marketing Science*, 41(2), 151-170.

Loknath, Y. ve Azeem, B. (2017), Green Management-Concept and Strategies, National Conference on Marketing and Sustainable Development, 13-14 October, 688-702.

Marcus, A. A., & Fremeth, A. R. (2009), Green management matters regardless, *Academy of Management Perspectives*, 23(3), 17-26.

Mohiuddin, M. & Al-amin, S. (2022), Green Management in SMEs of Bangladesh: Present Scenario, Implementation Obstacles and Policy Options, *American Scientific Research Journal for Engineering, Technology, and Sciences*, 85, 278-286.

Mugabi, J., Kayaga, S. ve Njiru, C. (2007), Strategic planning for water utilities in developing countries", *Utilities Policy* 15, 1-8.

Özcan, A. (2020), "Kurumlarda yeşil yönetim politikaları: Antalya ili sıfır atık yönetimi (SAY) uygulama örneklerinin incelenmesi". Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

Palmer, K., Oates, W. E., and Portney, P. R. (1995), Tightening environmental standards: The benefit-cost or the no-cost paradigm? *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 119-132

Panagiotou, G. (2003), Bringing SWOT into focus, *Business Strategy Review*, 14(2), 8-10.

Pane H., S.S., Oyler, J.D. and Humphreys, J.H. (2009), Historical, practical, and theoretical perspectives on green management: An exploratory analysis, *Management Decision*, Vol. 47 No. 7, pp. 1041-1055. <https://doi.org/10.1108/00251740910978287>

Peng, Y.-S., and Lin, S.-S. (2008), Local responsiveness pressure, subsidiary resources, green management adoption and subsidiary's performance: Evidence from Taiwanese manufactures. *Journal of Business Ethics*, 79(1/2), 199–212.

Puiu, C., Stanciu M. ve Sirbu, M. (2009) Understanding The Strategic Planning Process, *Management*, 53, 68-73.

Sezen, B. and Cankaya, S. (2013), Effects of green manufacturing and eco-innovation on sustainability performance, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, Vol. 99, pp. 154-163.

Kalkınma Ajansı, <https://baka.ka.gov.tr/assets/upload/dosyalar/tr-61-bolgesi-cevresel-durum-degerlendirme-raporu.pdf>, Erişim tarihi: 15.09.2022

TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, <https://baka.ka.gov.tr/assets/upload/dosyalar/tr61-duzey-2-bolgesi-2014-2023-bolge-plani.pdf>, Erişim tarihi: 15.09.2022

Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu 2019 Yılı Verileriyle (2020), T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ankara, https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/tu-rk-yecevevresorunlariveoncel-kler_2020-20210401124420.pdf, Erişim tarihi: 15.09.2022

Wanzenböck I. , Frenken K. (2020), The Subsidiarity Principle in Innovation Policy for Societal Challenges, *Global Transitions*, 2: 51–9.

World Commission on Environment and Development, (1987), *Our common future*, Oxford: Oxford University Press

Zencirci, F. Ç. ve Keklik, B. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi/Academia Journal of Nature and Human Sciences*, 7(1), 2021: 141-161.